

Nasjonal strategi for privatarkivarbeidet 2019 – 2023

Revidert desember 2018.¹

Målsetting med strategien:

Å sikre arkiv som har betydelig kulturell eller forskningsmessig verdi, eller som inneholder rettslig eller viktig forvaltningsmessig dokumentasjon, slik at disse kan bli tatt vare på og gjort tilgjengelige for ettertiden (arkivloven § 1).

Strategien bygger opp under Arkivverkets strategiske mål om å være en sterk og synlig fagmyndighet som sikrer samfunnets arkiv.

Strategien har fire samfunns mål:

- 1. Helhetlig samfunnsdokumentasjon skal sikres**
- 2. Bevaring av privatarkiv blir tydelig prioritert**
- 3. Brukere har god tilgang til privatarkiv - på lik linje med offentlige arkiv**
- 4. God utnytting av ressurser**

De ønskede resultatene for strategien er:

1: Helhetlig samfunnsdokumentasjon skal sikres.

- 1.1. Det bevares relevante arkiv fra hele samfunnet.
- 1.2. Bevisstheten om behovet for bevaring av privatarkiv er økt i samfunnet.

2: Bevaring av privatarkiv blir tydelig prioritert.

- 2.1 Det er en klar fordeling av ansvar og roller nasjonalt (Riksarkivaren) og regionalt (fylkeskommunene) på privatarkivfeltet.
- 2.2 Det er etablert en god arbeidsdeling mellom arkivbevarende institusjoner i Norge.
- 2.3 Fylkeskoordinerende institusjoner har utviklet strategier for bevaring av privatarkiv i alle regioner i Norge.
- 2.4 Institusjoner med nasjonal bevaringspolitikk² har utviklet strategier for bevaring av privatarkiv for det samiske samfunn i Norden, de nasjonale minoritetene og for spesielle sektorer / tema.

3: Brukere har god tilgang til privatarkiv - på lik linje med offentlige arkiv

- 3.1 Brukere har tilgang til digitale versjoner og informasjon om alle typer bevarte arkiv samlet på ett sted - nye Digitalarkivet og med informasjon fra Arkivportalen.

¹ jf. styringsparameter 1.2.1 fra KUD: *Arkivverket har gjennomført en revisjon av den nasjonale strategien for privatarkivarbeidet*. Arkivverkets plan for innsamling og bevaring i egen regi vil bli utarbeidet i et eget dokument.

² Arkivverket, Samisk arkiv, Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek, Misjons- og diakoniarkivet, Skeivt arkiv, Nasjonalbiblioteket, Stiftinga for folkemusikk og folkedans og institusjoner med oppdrag for nasjonale minoriteter, næringssektorer.

4: God utnytting av ressurser

- 4.1 Ressursene til bevaring av privatarkiv blir godt utnyttet på tvers av forvaltningsnivåer og sektorer.
- 4.2 Flere sektorer/næringer bidrar med økonomiske ressurser til bevaring av arkiv.
- 4.3 Kompetanse og «beste praksis» på bevaring av privatarkiv deles åpent og er tilgjengelig for alle.

Vedlegg:

- 1 Gevinster ved strategien
- 2 Bakgrunn for strategien
- 3 Status 2018

Vedlegg 1

Gevinster ved strategien

Gevinster for brukere

- Enklere tilgang til privatarkiv.
- Bedre kildetilfang der også digitalt skapte privatarkiv i større grad er bevart.
- Bedre oversikt over hvem man skal henvende seg til om bevaring av privatarkiv.

Gevinster for andre bevaringsinstitusjoner for privatarkiv

- Arkivverkets rolle og samfunnsoppdrag tydeliggjøres.
- Bedre samordning og arbeidsdeling på privatarkivområdet er etablert slik at vi unngår dobbeltarbeid.
- Enklere å rettlede brukere.
- Bedre grunnlag for å utvikle bevaringsplaner.

Gevinster for Arkivverket

- Innfri strategimål om helhetlig samfunnsdokumentasjon.
- Innfri forpliktelser i Arkivlova.
- Mer effektiv bruk av Arkivverkets ressurser.
- Styrket samarbeid med eksterne aktører.
- Økte muligheter for å inngå samarbeid om ekstern finansiering for bevaring av enkelte næringslivsarkiv.

Vedlegg 2

Bakgrunn for strategien

Alle politiske styringsdokumenter siden 1987 som omtaler arkiv og sist St. meld. 7 (2012 – 2013) Arkiv understreker at målet for arkivpolitikken er en helhetlig samfunnsdokumentasjon. Arkiver fra statlig, kommunal og privat sektor er *integreerte deler* av samfunnets hukommelse. Disse arkivene utfyller og belyser hverandre og dokumenterer samfunnet fra ulike vinkler og ståsteder - både som grunnlag for forskning, historieforståelse og enkeltmenneskers rettigheter. Privatarkiv og offentlige arkiv må ofte brukes i sammenheng når vi skal finne relevant dokumentasjon. I et slikt perspektiv er arkiv som er skapt av og dokumenterer *privat samfunnssektor* klart underrepresentert i det samlede arkivmaterialet som er bevart og tilgjengelig. Dette har vært et hovedtema ved alle høve der arkivpolitikken har vært behandlet i Stortinget.

Utredningen "En helhetlig samfunnshukommelse", levert Riksarkivaren fra strategigruppe privatarkiv i SAMDOK³, konkretiserte hvordan vi kan komme nærmere målet om mer helhetlig og balansert dokumentasjon av kultur og samfunn. Gruppen pekte på fire hovedutfordringer i arbeidet for å bevare privatarkiv i Norge: etterslepet på bevaring av papirarkiv (særlig bedriftsarkiv), mangel på magasinplass for privatarkivmateriale, manglende bevaring av digitalt skapte privatarkiv, bredt samarbeid om å få utarbeidet regionale og nasjonale bevaringsplaner.

Riksarkivaren utformet derfor en strategi for privatarkivfeltet i Norge⁴ som fastslo at arkivmateriale etter privat virksomhet er klart underrepresentert og at det derfor må rettes mer innsats mot dette feltet. Det ble pekt på to hovedgrep:

- ✓ Tydelig arbeidsdeling i sektoren og mellom forvaltningsnivåene, bedre samordning og effektiv systematisering.
- ✓ Tilførsel av flere ressurser til privatarkivfeltet samlet sett fra stat, fylker, kommuner og større innsats av midler fra privat næringsliv og organisasjoner.

³ I strategigruppen var Riksarkivaren, Kulturrådet, Landslaget for lokal- og privatarkiv (LLP), Norsk arkivråd (NA), Kommunenes sentralforbund (KS), IKA Møre og Romsdal og Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek (Arbark) vært representert.

⁴ Strategien ble vedtatt 14.10.2015. Se: <https://www.arkivverket.no/for-arkiveiere/arkiver-fra-privat-sektor/hvordan-bevares-privatarkiv-i-norge>

Vedlegg 3

Status 2018

Nå har Riksarkivarens strategi for privatarkivfeltet i Norge virket i en periode på tre år, og tiltak er satt i verk.

Arbeidet med eldre og avsluttede privatarkiv koordineres av Riksarkivaren.

Det er utpekt fylkeskoordinerende institusjoner i 15 av 18 fylker med fungerende regionalt nettverk. Riksarkivaren driver et nettverk av fylkeskoordinerende institusjoner.

Det blir utviklet bevaringsplaner for privatarkiv i litt over halvparten av dagens fylker.

Utviklings- og prosjektmidler til privatarkivfeltet er brukt til utviklingsprosjekter med sikte på å utforme regionale samhandlings- og bevaringsplaner, utvikling av metodikk for bevaring av digitalt skapte privatarkiv og bevarings- og tilgjengeliggjøringsprosjekter (enkeltarkiv).

Arkivstatistikken 2017 forteller likevel at det fortsatt er en stor skjevhet i materialet som er bevart i Norge mht. samfunnssektorer. Det gjenspeiler heller ikke privat sektors betydning i samfunnet, Arkiver fra organisasjoner, bedrifter og enkeltpersoner utgjør 22,7 % av den totalt bevarte bestanden.

Digitalt skapte arkiv er i svært liten grad bevart. Særlig gjelder dette digitalt skapte arkiver fra private aktører.

Vi ser en svak økning i andel enkeltarkiv publisert. Dette er for en stor grad et resultat av bevaringsplanarbeid. En stor del av privatarkivene som er bevart er ikke ordnet og katalogisert og i praksis ikke tilgjengelige for publikum – i snitt en tredjedel. En lavere andel privatarkiv enn offentlige arkiv er publisert på den nasjonale søketjenesten for arkivinformasjon.